

Soort uitgelicht

Cabomba – *Cabomba caroliniana*

Cabomba of waterwaaier (*Cabomba caroliniana*) is een uit Zuid-Amerika afkomstige waterplant. In Nederland is de plant voor het eerst in 1986 aangetroffen, in de haven van Maastricht. Inmiddels is de soort op een aantal locaties in Nederland te vinden. Cabomba staat in bijlage 2 van het Convenant Waterplanten, wat betekent dat de plant met een toelichende waarschuwing wordt verkocht. En dat is niet voor niets: de woekerende plant leidt op veel plaatsen in de wereld tot flinke problemen...

Herkenning

Cabomba wortelt in de bodem. De stengels met waaiervormige bladeren zweven tot aan het wateroppervlak en vormen dichte matten. Alleen de witte tot gele, zelden paarse bloemetjes steken boven water uit.

Ecologie

Cabomba groeit in stilstaand of langzaam stromend water van enkele meters diepte, zoals kanalen en ondiepe meren. In het voorjaar ontspringen enkelvoudige stengels

aan de stengeldelen die de winter liggend op de bodem overleefd hebben. In de zomer vormt de plant drijfbladeren en bloemen en ontstaan dichte matten. In het najaar buigen de stengeltoppen naar beneden, waarna ze op de bodem overwinteren en vaak in stukken uiteen vallen. In het voorjaar lopen de stengeldelen weer uit tot volwaardige planten.

Verspreiding

Cabomba is een gewilde plant voor tropische aquaria en vijvers en wordt daarvoor over de hele wereld op grote schaal verhandeld. De plant heeft zich door het weggooiën van overtollig aquarium- of vijverplanten of het bewust aanplanten over de hele wereld verspreid en breidt zich nog altijd sterk uit. Het probleem met Cabomba is dat de plant pas opvalt als de standplaats geheel overwoerd wordt.

Kleine afgebroken plantendelen verspreiden zich gemakkelijk door bijvoorbeeld maaien of het gebruik van buitenboordmotoren van recreatievaart.

Zelfs zeer kleine plantdelen zijn levensvatbaar en kunnen gemakkelijk wortelen en uitgroeien tot een volwassen plant.

In Zuid-Amerika verspreidt de plant zich ook door zaad. Het is onbekend of dat ook in Nederland het geval is.

Bedreiging

Waterwaaier kan zeer dominant worden en daarmee de natuurlijke (overige) vegetatie en het onderwaterleven verstikken. Hierdoor vermindert de biodiversiteit, wordt recreatie belemmerd en de doorstroming van wateren kan belemmerd worden.

Mogelijkheden voor bestrijding

Een effectieve bestrijdingsmethode voor Cabomba geldend voor alle situaties is nog niet beschikbaar. De geschiktheid van de bestrijdingsmethode hangt af van het ontwikkelingsstadium van de plant en de plaatselijke situatie.

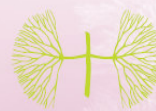
Duikers verwijderen Cabomba met de hand in het riviertje de Giesen bij Hardinxveld - Giesendam

(Foto: WS Rivierenland)

Cabomba is te verwarren met stijve waterranonkel, hoornblad en vederkruiden. Cabomba (waterwaaier) is te herkennen aan de overstaande bladstand en de zachte waaiervorm. De twee bladeren staan twee aan twee tegenover elkaar aan de steel, terwijl bij waterranonkel de bladeren verspreid langs de stengel staan. Bij vederkruiden staan de bladeren meer in kransen bij elkaar, zoals in de laatste afbeelding.

Bron: Veldgids Invasieve waterplanten in Nederland, J.L.C.H. van Valkenburg, nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit, april 2011

Waterwaaier

Geen Waterwaaier

Geen Waterwaaier

Soort uitgelicht

Cabomba- *Cabomba caroliniana*

In de literatuur worden een aantal bestrijdingsmogelijkheden beschreven:

1. Droogzetten

Cabomba is gevoelig voor uitdrogen. Het verlagen van het peil of het laten opdrogen van de groeiplaats verlaagt de kans op overleving.

2. Handmatige verwijdering

Dit kan met name toegepast worden bij geringe omvang. De plant het liefst zo vroeg mogelijk (handmatig) bestrijden en hierbij de gehele plant met wortel en al verwijderen.

3. Biologische bestrijding

In Nederland is biologische bestrijding (nog) niet voorhanden. Echter, in Cabomba's oorspronkelijke leefgebied zijn een stengelborende kever en twee soorten watermotten gevonden als kandidaten voor de biologische bestrijding. Ook is in Amerika de Chinese graskarper met succes ingezet als biologische bestrijder, ogenschijnlijk zonder negatieve effecten voor inheemse vissoorten.

4. Hydroventuri methode

De drijvende stengels worden los gespoeld, waarna de drijvende planten verzameld kunnen worden. Deze methode moet echter uiterst terughoudend worden toegepast. Het herhaaldelijk losspuiten van de bodem met de hydroventuri methode bestrijdt namelijk alle aanwezige waterplanten. Een dergelijk beheer is nauwelijks minder desastreus dan de woekering van Cabomba zelf.

5. Beschaduwning

Uit Amerikaanse ervaring blijkt dat de plant duisternis slecht verdraagt. Beschaduwning is daarmee ook een bestrijdingsmethode, bijvoorbeeld door gebruik van kleurstoffen in stilstaand water, of met gebruik van drijvend schaduwdoek dat geen licht doorlaat

Maaien moet zoveel mogelijk vermeden worden, omdat de plant zich voornamelijk vermeerdert via afgebroken plantendelen. Voor alle situaties geldt dat het verzamelen van planten en het zorgvuldig reinigen van appara-

tuur van belang is om hergroei of verspreiding naar andere gebieden te voorkomen.

6. Cabomba in de Loosdrechtse Plassen

Cabomba is voor het eerst bestreden in 2006, in de vaarten en sloten van een camping aan de Loosdrechtse Plassen. De snelle overwoekering zorgde ervoor dat zwemmen niet meer mogelijk was en bootjes vast liepen. In 2006 en 2007 startte Waternet een grote bestrijdingsactie, mede omdat de plant een negatief effect zou hebben op het bereiken van de waterbeheerdoelen en omdat verwacht werd dat zonder ingrijpen de onderhoudskosten flink zouden stijgen.

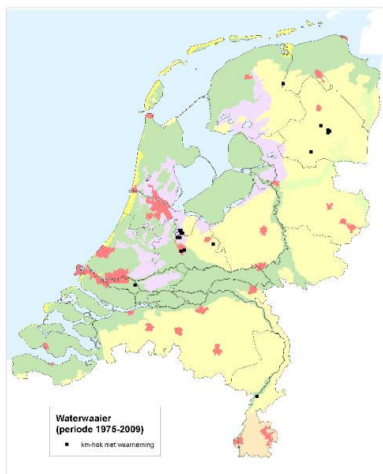
Waternet ontwikkelde samen met de aannemer een apparaat die de planten los spoort van de bodem. Het effect bij de eerste controles in 2007 liet gunstige resultaten zien. Maar in 2008 was de soort nog steeds op verschillende locaties in de omgeving van Loosdrecht aanwezig. Er was hier zelfs sprake van uitbreiding; de soort komt nu ook voor in de Tienhovense Plassen.

Foto: HH Schieland en de Krimpenerwaard

Loosdrechtse Plassen

Snelle overwoekering zorgde ervoor dat zwemmen niet meer mogelijk was en bootjes vastliepen.

Verspreiding Cabomba 1975-2009.

Bron: Florbase 2N

Bronnen:

- Veldgids Begheer en onderhoud WS Vallei & Eem en Waterschap Veluwe, 2011
- Veldgids Invasieve waterplanten in Nederland, J.L.C.H. van Valkenburg, nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit, april 2011
- Invasieven in Nederland *Cabombacaroliniana* Gray, een subtropische verrassing in Loosdrecht, J.L.C.H. van Valkenburg, A.J.W. Rotteveel
- www.q-bank.eu
- www.nederlandsesoorten.nl/nsr/concept/000000016976/presenceAndDistribution
- Deskstudie biologische bestrijding van invasieve exotische oever- en wateronkruiden in Nederland, C. Kempenaar, A.C. Franke & L.A.P. Lotz, Plant Research International B.V., Wageningen, februari 2009
- Status en het voorkomen van een aantal belangrijke invasieve plantensoorten in Nederland. Luijten, S.H. en B. Odé, 2007, FLORON-Rapport 47